

God woont in de leegte van stilte.

*“In de onmetelijke stilte van het heelal zweeft het pluusje aarde.
In de onmetelijke stilte van de aarde loopt het pluusje mens.
En de mens maakt lawaai.”*

(L.d.J.)

“Op het vuur (de aardbeving en de zware storm) volgde het suizen van een zachte bries. Zodra Elia dit hoorde bedekte hij zijn gezicht met zijn mantel, ging naar buiten en bleef staan aan de ingang van de grot. En toen klonk er een stem die hem vroeg: “Wat doe jij hier, Elia?” (1 Koningen, 19.)

De berg, waar deze ontmoeting plaats vond, wordt niet “Sinai” genoemd, maar “Horeb”, een naam waarin de betekenissen “Woestijn”, “eenzaamheid”, “stilte”, meeklinken.

Mystici in vele religieuze stromingen zijn het erover eens, dat je – als je God wilt vinden – woorden, begrippen, werkzaamheden, gedachten, zekerheden voorbij moet gaan; de “Wolk van het niet-weten” in. (“Cloud of unknowing”: 14^e eeuw Engels mystiek boek.)

Ook Elia moest zelfs de Godsbeelden, die via Mozes waren overgeleverd – aardbeving, vuur – voorbij, om de stilte te bereiken voorbij alle woorden en beelden over God: de ware God voorbij al onze beelden, woorden, constructen, die meer over ons zeggen, dan over de Onnoembare.

Maar hoewel mystici het hier meestal over eens zijn, onze gewone geloofspraktijken meestal niet. Want hoe ontzaglijk veel woorden, gebeden, goede daden, worden er verricht om God te benaderen! Zelfs de bijbel verwijst naar woorden en daden als weg naar God. Mozes ontving de “Tien woorden”, de Thora. En Jezus zei: “Wat je de minsten der Mijnen gedaan hebt, heb je mij gedaan”.(Mattheus 25.)

Dus worden stilte-oefeningen vaak afgedaan als “navelstaarderij”. Daar wordt de wereld niet echt beter van; ze zijn ego-centrisch. Door goede verkondiging van de Blijde Boodschap en door goed werk wordt de maatschappij wel beter! Het prachtige Hebreeuwse woord “Dabar” betekent niet voor niets zowel “woord” als “daad”. En het eerste woord in de Bijbel is Gods woord: “God sprak...En het gebeurde... En God zag dat het goed was”. (Genesis 1) “In het begin was het

Woord.....". (Johannes 1.) Wat zitten mystici dan te bazelen?

Wel, hier stoten we al direct op een probleem: mystici spreken en mijmeren niet in de eerste plaats vanuit dogma's en geloofszekerheden, zelfs als deze met teksten uit heilige boeken kunnen worden onderbouwd. Mystici namen en nemen hun eigen gerijpte ervaring als uitgangspunt. Zij zijn door de "Donkere Nacht" van de twijfel, van het niet-meer-weten, van de onmacht, heengegaan en kwamen toen uit in een vreemd, open land voorbij alle woorden, begrippen, zekerheden, constructen. Zij zijn in de situatie gekomen – zoals een Boeddhistische hymne zingt – van het *"Voorbij gaan, voorbij gaan, voorbij gaan, zelfs het voorbij gaan voorbij gaan"*. Of om het zelfde te zeggen met de woorden van een Christelijke mysticus: *"O, Gij, voorbij alle dingen, hoe anders U noemen, Onnoembare, Gij"*. (Gregorius van Nazianze, ongev. 380 na Chr.)

Mag dat? Mag je je eigen ervaringen volgen, ook al schijnen de heilige Schrift en de traditie het tegenovergestelde te beweren? Maar je kunt ook de vraag stellen: Kan je anders? Wat moet je dan doen als de ervaring van het "niets", van de grote twijfel over je valt? Moeder Theresa van Calcutta kreeg aanvankelijk van haar biechtvaders het dringende advies om nog harder te bidden tegen die geloofstwijfels. Iedereen met iets meer ervaring zou haar hebben kunnen vertellen, dat dit de grote twijfel alleen maar sterker zou maken. Pas later leerde zij – wat iedere mysticus haar had kunnen zeggen – dat deze grote twijfel een doorgang was naar een dieper geloofsverstaan. Het vroeg om "loslaten"; ja, zelfs om *"God omwille van God los te laten"*, zoals Meister Eckhart o.p. het ooit formuleerde.

Erik Borman schreef, naar aanleiding van een preek van Marcel Braekers o.p.:
"wij hoeven nergens bang voor te zijn, zelfs niet voor het verlies aan geloof in God of aan geloofwaardigheid van de kerk, want God blijft ons door alles heen trouw. In Gods ruimte te mogen leven en daar bewust van te zijn, en dat als mogelijkheid uitdragen: dat is de dominicaanse spiritualiteit van bezinning en studie enerzijds en prediking en verkondiging anderzijds".

Daarom vind ik de stilte- of objectloze meditatie de voor mij beste vorm van bidden. Op één klein plaatsje – mijn persoon – en in deze beperkte tijd probeer ik dan die Ruime Leegte of Lege Ruimte, die God is, toe te laten – of in contact te laten komen met – de dagelijkse werkelijkheid, waarin ook ik leef en waarvan ook ik deel uitmaak.

Ik las eens de volgende mijmering:

Onze God is een heel beleefde en op mensen betrokken God.

Als ik tot of over Hem spreek, in gebeden, liederen, liturgie, preken, artikelen, enz. dan zal God respectvol zwijgen. God zal mij niet onderbreken, want dat is niet netjes. Pas als ik uitgesproken ben, bestaat de kans, dat God het woord neemt en ook iets zegt. Maar als wij dan alweer de volgende psalm inzetten, zal God Zijn woorden weer inslikken en zwijgen. En bij veel gelovigen krijgt God bijna nooit de kans om ook iets te zeggen.

Zouden zwijgen, luisteren, afwachten, open staan, God de kans geven om ook eens iets tot mij/ons te zeggen, als de Eeuwige dat wil? Of gewoon om in liefdevolle stilte rustig bij mij te zijn, zonder al dat gepraat? Dat zou God misschien best wel eens prettig vinden.

Leo Raph. A. de Jong o.p.

Oktober 2018.

Leerhuis Spiritualiteit, Voorschoten, no. 6.

=====.